

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

Extension of Sweet Corn Cultivation of Farmers in Sawankhalok District, Sukhothai Province

วนิชนันท์ สระทองครั้น (Wanitchanan Sathongkreen)¹ สีนินุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)²พรชูลี นิลประเสริฐ (Pornchulee Nilwiset)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ในด้าน (1) สภาพการปลูกข้าวโพดหวาน (2) ความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวาน (3) ความต้องการการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวาน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวาน ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวาน อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ปีการผลิต 2563/64 จำนวน 275 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์เยมานันท์ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 163 ราย โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 45.20 ปี สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.02 คน ประสบการณ์เฉลี่ย 10.9 ปี ได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านผู้นำชุมชน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนมากได้มาจากการดูวิทยุจาก ทร.ส (1) สภาพการปลูกข้าวโพดหวานพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ไถดะพลิกหน้าดิน ไถพรวนดิน ปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ ใช้เมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ปราศจากโรคและแมลง ปลูกโดยวิธีหยอดเมล็ด กำจัดวัชพืชรากก่อนใส่ปุ๋ย ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เก็บเกี่ยวตามช่วงอายุพันธุ์ และใช้มือหักสด (2) เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก ด้านแหล่งน้ำ น้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดหวานต้องไม่มีการปนเปื้อนสารพิษและจุลินทรีย์ การได้รับความรู้ เกษตรกรเคยได้รับความรู้ในการปลูกข้าวโพดหวานเฉลี่ย 1.34 ครั้ง (3) เกษตรกรมีความต้องการด้านเนื้อหาการปลูกข้าวโพดหวานในระดับมาก ด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตรพบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้เรื่องป้องกัน และ ปฐมพยาบาล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก ผ่านผู้นำชุมชน (4) ปัญหาด้านเนื้อหาการปลูกข้าวโพดหวานพบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้าน แหล่งน้ำ ในระดับปานกลาง คือ ในเรื่องน้ำไม่เพียงพอและเหมาะสมกับการปลูกข้าวโพดหวาน เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการจัดการแหล่งปัจจัยการผลิตคุณภาพดีราคาถูก การช่วยเหลือจากภาครัฐ การประกันราคาผลผลิต และขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร

คำสำคัญ การส่งเสริม การปลูกข้าวโพดหวาน

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช nan.yunglover@gmail.com² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study about the extension of sweet corn cultivation of farmers in (1) sweet corn cultivation conditions (2) knowledge and the receiving of knowledge about sweet corn cultivation (3) needs for sweet corn cultivation extension (4) problems and suggestions regarding the extension of sweet corn cultivation. The population of this study was 275 sweet corn cultivation farmers in Sawankhalok district Sukhothai province in the production year of 2020/21. The sample size of 163 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and simple random sampling method. Data was collected by conducting interview and was analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation. The results of the research found out that most of the farmers were male with the average age of 45.20 years, the average member in the household of 3.02 people, and the average experience of 10.9 years. They received news and information through community leaders and the average loans were mainly borrowed from BAAC. (1) Regarding the condition of sweet corn cultivation, it revealed that most of the farmers practiced in various topics such as ploughing roughly for the first time, tilling the soil, frequently preparing the area, choosing fertile seeds with disease and pest free, cultivating by seed drilling method, having weed control prior to applying fertilizer, applying chemicals for disease and pest control, harvesting according to the age of the plant, and getting the product fresh with bare hands. (2) Farmers had knowledge at the high level. For water sources, the water that was used for sweet corn cultivation must not be contaminated with toxic substances and microorganism. In regards to knowledge receiving, farmers used to receive knowledge in sweet corn production at 1.34 times on average. (3) Farmers wanted to receive the information about the content of sweet corn cultivation at the high level. Regarding agricultural hazardous material stated that farmers wanted to receive basic knowledge regarding the protection and first aid which revealed that farmers wanted to receive extension method at the high level through community leaders. (4) Problems regarding the content of sweet corn cultivation showed that farmers faced with the problem of water resources at the moderate level which shown in the issue of insufficient water and inappropriate with sweet corn cultivation. Farmers agreed with suggestions about finding good quality and cheap factor of production sources, the support from government sector, product price guarantee, and lack of group formation of farmers.

Keywords: Extension, Sweet corn cultivation

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศมีความอุดมสมบูรณ์ และมีทรัพยากรทางการเกษตรที่ เหมาะสม ต่อการปลูกพืช หลากหลายชนิด ทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิด โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผักและผลไม้ เป็นต้น พืชที่สำคัญทางเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่ง ได้แก่ ข้าวโพดหวาน (sweet corn) ซึ่งได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนเนื่องจากปัจจุบันตลาดข้าวโพดหวาน ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้ง ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร 2564) ข้าวโพดหวาน เป็นพืชอาหารที่สำคัญของประเทศไทย ในปัจจุบันนิยมบริโภคข้าวโพดหวาน และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวโพด หวาน เช่น ข้าวโพดคลุกเนย น้มน้ำข้าวโพด ข้าวโพดแช่แข็ง ข้าวโพดในถุงสุญญากาศ เป็นต้น เนื่องจากข้าวโพดหวานเป็นพืช ที่ให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูง มีช่วงอายุสั้น และยังสามารถส่งให้แก่ตลาดบริโภคฝักสด และโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปข้าวโพด หวาน นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มการเติบโตของตลาดผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพ ข้าวโพดหวานมีสารต้านอนุมูล อิสระ ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคมะเร็ง ได้ จึงทำให้ข้าวโพดหวานเป็นพืชอาหารที่มีความต้องการ แหล่งปลูกข้าวโพด หวานที่สำคัญของประเทศไทยอยู่ในภาคเหนือโดยจังหวัดที่ปลูกข้าวโพดหวานมากได้แก่ สุโขทัย เชียงราย เชียงใหม่ และพิษณุโลก (นสพ.มติชนออนไลน์ ฉบับที่.11 พฤษภาคม .2563)

ข้าวโพดหวาน เป็นพืชทางเลือกของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสม ต่อการปลูกข้าวโพดหวาน ซึ่งเป็นพื้นที่ราบมีระดับสม่ำเสมอ ไม่มีน้ำท่วมขัง ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนระบายน้ำได้ดีเนื้อดินไม่แน่น ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีสภาพอุณหภูมิที่เหมาะสมประมาณ 24-35 องศาเซลเซียส มีแสงแดดจัดตลอดเวลา โดยข้าวโพด หวานเป็นพืชที่ต้องการแสงแดดจัดตลอดอายุการปลูก และใช้น้ำในการ ผลิตน้อย จึงเหมาะต่อการปลูกในอำเภอสวรรคโลก และ ในช่วงฤดูแล้งหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวนาปี เพื่อทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ซึ่งข้าวโพดหวานเป็นทางเลือกหนึ่งเพื่อเสริมรายได้ให้แก่ ครครัวเรือนเนื่องจากราคาจำหน่ายผลผลิตฝักสดสูงถึงกิโลกรัมละ 25 บาท ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสูง อีกทั้งผลผลิตใน ปัจจุบันยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภคภายในประเทศไทย การที่เกษตรกรยังไม่เพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวโพดหวาน อาจ เนื่องมาจากปัจจัยด้านต่างๆ เช่น ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดหวาน ซึ่งในตลาดส่วนใหญ่เป็น พันธุ์ที่บริษัทเอกชนพัฒนา แนวโน้มราคาเมล็ดพันธุ์สูงขึ้นทุกปี ด้านทักษะการปลูกและการจัดการแปลงขาดทักษะด้านการปลูก และการจัดการดูแลรักษาข้าวโพดหวานอย่างถูกวิธี อีกทั้งขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้ทำการศึกษาการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกรในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพการผลิตปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวานของ เกษตรกร การได้รับและความต้องการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร และปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริม การปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกรเพื่อสร้าง รายได้ให้แก่ครัวเรือน การประกอบอาชีพเกษตรกรมีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

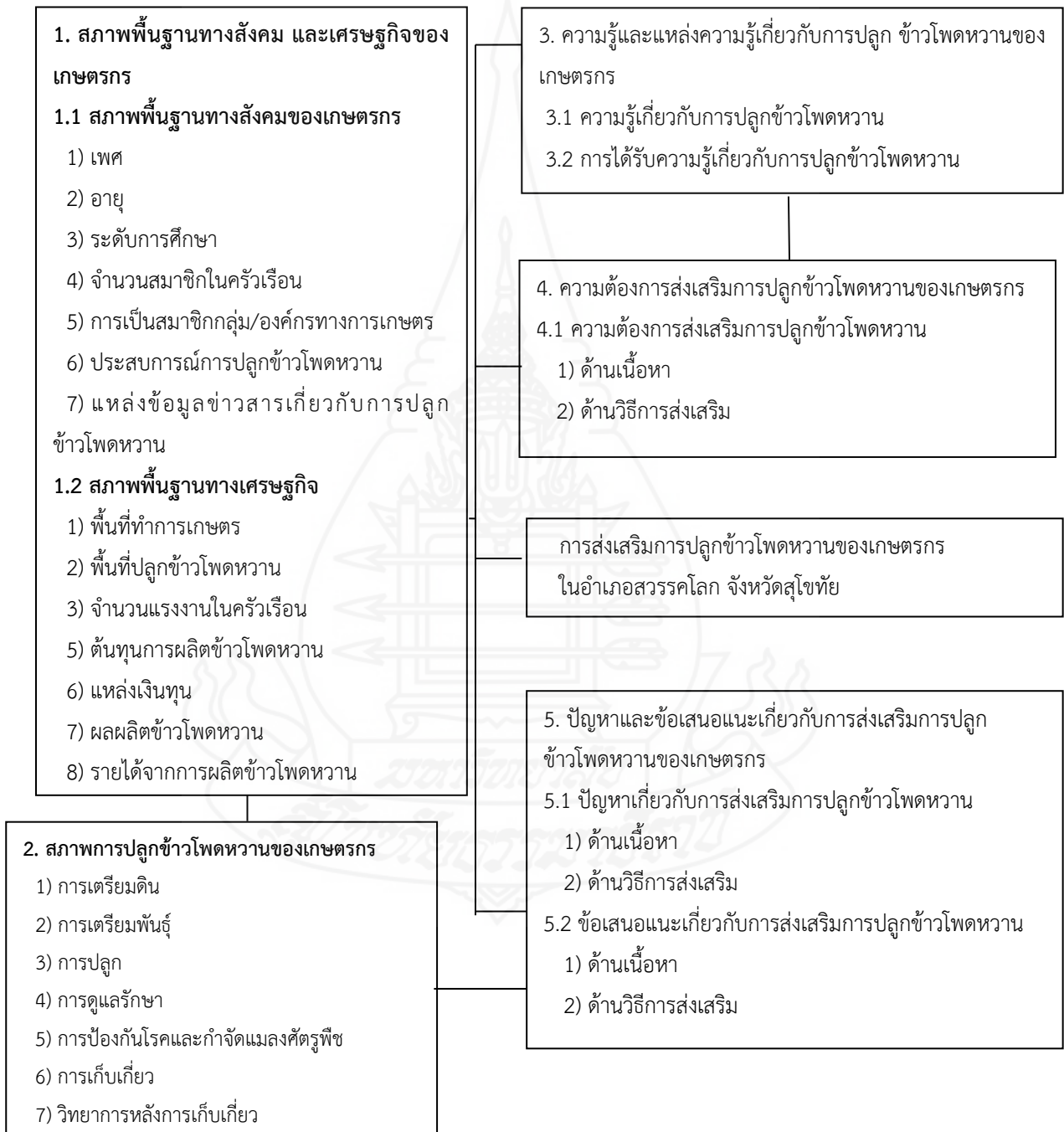

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวาน กับกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ในปีพ.ศ. 2563 จำนวน 275 ราย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของ Taro Yamanae มีค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 163 ราย สุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย โดยการจับสลาก รายชื่อเกษตรกร ที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร 3) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร 4) ความต้องการการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) โดยทดลองสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ในอำเภอศรีสำโรง จ.สุโขทัย เพื่อมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเที่ยงตามวิธีการของ Cronbach's alpha ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ ในการคำนวณได้ค่าความเที่ยง มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.94 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.97 ตอนที่ 4 เท่ากับ 0.87 ตอนที่ 5 เท่ากับ 0.96 โดยอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จึงสรุปว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้มีค่าความเที่ยงที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ เกษตรกรด้วยตนเอง ช่วงระหว่างเดือนเมษายน 2564 ถึง เดือนมิถุนายน 2564 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยใช้ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดความหมาย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด, 1.81 - 2.60 = น้อย, 2.61 - 3.40 = ปานกลาง, 3.41- 4.20 = มาก และ 4.21- 5.00 = มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรร้อยละ 54.60 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.20 ปี ร้อยละ 28.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.02 คน ร้อยละ 84.0 เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 90.6 เป็นกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ประสบการณ์ปลูกข้าวโพดหวานเฉลี่ย 10.98 ปี เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสาร และความรู้ ประกอบด้วย แหล่งสื่อบุคคล แหล่งสื่อกลุ่ม การสนับสนุน และแหล่งสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.04) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า เกษตรกรมีการได้รับข้อมูลข่าวสาร ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ หอกระจายข่าว ระดับมาก 5 ประเด็นคือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ สมาร์ทโฟน เพชบุ๊ก และการประชุม ระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ อาสาสมัครเกษตร โทรทัศน์ และคณะกรรมการแปลงใหญ่/ศพก/ศพค และระดับน้อย 6 ประเด็นคือ ปราชญ์ชาวบ้าน การอบรม/สาธิต การทัศนศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ และศูนย์เรียนรู้ต่างๆ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นจากมากไปหาน้อย เกษตรกรมี พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 26.25 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวโพดหวานเฉลี่ย 13.21 ไร่ จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.08 คน ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5,556.99 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,493 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้จากการผลิตเฉลี่ย 74,061.66 บาทต่อปี รายได้ในภาคการเกษตร(ไม่รวมข้าวโพดหวาน) เฉลี่ย 54,534.36 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 18,350 บาทต่อปี ค่าเตรียมดินเฉลี่ย 737.42 บาทต่อไร่ ค่าเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 911.72 บาทต่อไร่ ค่าปลูกเฉลี่ย 496.69

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บาทต่อไร่ ค่าปุ๋ยเฉลี่ย 1,490.86 บาทต่อไร่ ค่าดูแลรักษาเฉลี่ย 1,396.69 บาทต่อไร่ ค่าเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 506.69 บาทต่อไร่ และแหล่งเงินทุนพบว่าเกษตรกรร้อยละ 87.7 กู้ยืมเงิน โดยร้อยละ 74.8 กู้ยืมจาก ธ.ก.ส.

2. สภาพการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

เกษตรกร ร้อยละ 92.6 ไล่ตะเพิกหน้าด้วยผาน 3 จำนวน 1 ครั้ง ลึก 20 - 30 เซนติเมตร ร้อยละ 98.8 ใช้เมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ปราศจากโรคและแมลง ร้อยละ 96.3 คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเมตาแลกซิลก่อนปลูก ร้อยละ 90.8 กำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 85.9 มีการสำรวจโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 98.8 เก็บเกี่ยวหลังข้าวโพดหวานออกใหม่ 18 - 20 วัน ร้อยละ 97.5 มีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวโดย เก็บฝักข้าวโพดหวานในที่ร่ม และไม่ได้รับแสง ร้อยละ 51.5 บันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานในขั้นตอนการผลิตทุกระยะในการปลูกข้าวโพดหวาน เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติในการผลิตข้าวโพดหวานของเกษตรกร ตามหลักวิชาการ โดยรวมคะแนนที่ได้ของเกษตรกรแต่ละคน นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงระดับการปฏิบัติของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์

ตารางที่ 1 สภาพการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร การปฏิบัติในการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

การปฏิบัติ	จำนวน (ข้อ)	ร้อยละ
ระดับน้อยที่สุด (1 - 6 ข้อ)	0	0.0
ระดับน้อย (7 - 12 ข้อ)	0	0.0
ระดับปานกลาง (13 - 18 ข้อ)	19	11.7
ระดับมาก (19 - 24 ข้อ)	77	47.2
ระดับมากที่สุด (25 - 30 ข้อ)	67	41.1
ค่าต่ำสุด = 14	ค่าเฉลี่ย = 23.28	
ค่าสูงสุด = 28	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.410	

ระดับการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวาน โดยรวมคะแนนที่ได้ของเกษตรกรแต่ละคน นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 47.2 มีการปฏิบัติในระดับมาก ปฏิบัติระหว่าง 19 - 24 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 41.1 มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ปฏิบัติระหว่าง 25 - 30 ร้อยละ 11.7 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ปฏิบัติระหว่าง 13 - 18 ข้อ ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติน้อยที่สุด 14 ข้อ และมากที่สุด 28 ข้อ เฉลี่ยปฏิบัติ 23.28 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

3. ความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวาน คือ ร้อยละ 93.3 ด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวโพดหวานต้องไม่มีการปนเปื้อนสารพิษและจุลินทรีย์ ร้อยละ 93.3 พื้นที่ปลูกข้าวโพดหวาน ร้อยละ 96.9 ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดวัชพืชตามคำแนะนำ หรือฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 100 ไม่สามารถใส่ปุ๋ยจากอูจระเข้คนในการปลูกข้าวโพดหวานได้ ร้อยละ 99.4 ไม่ควรนำผลผลิตวางจำหน่ายบนพื้นดินโดยตรง ร้อยละ 98.8 ต้องขนย้ายผลผลิตด้วยความระมัดระวัง ร้อยละ 96.3 ต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สุขลักษณะส่วนบุคคล ร้อยละ 89.0 ควรมีการจัดเก็บเอกสาร บันทึกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบและนำมาใช้

ตารางที่ 2 ความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

การได้รับความรู้	จำนวน (ข้อ)	ร้อยละ
ระดับน้อยที่สุด (0 – 5 คะแนน)	0	0.0
ระดับน้อย (6 – 10 คะแนน)	0	0.0
ระดับปานกลาง (11 – 15 คะแนน)	21	12.9
ระดับมาก (16 - 20 คะแนน)	122	74.8
ระดับมากที่สุด (21 - 25 คะแนน)	20	12.3
ค่าต่ำสุด = 11	ค่าเฉลี่ย = 17.73	
ค่าสูงสุด = 22	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.180	

ระดับความรู้ในการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 74.8 มีความรู้ในระดับมาก มีความรู้ระหว่าง 11 – 15 คะแนน รองลงมา ร้อยละ 12.9 มีความรู้ในระดับปานกลาง มีความรู้ระหว่าง 16 -20 คะแนน ร้อยละ 12.9 มีความรู้ในระดับ ปานกลาง มีความรู้ 11 -15 คะแนน และร้อยละ 12.3 โดยเกษตรกรมีความรู้ที่น้อยที่สุด 11 ข้อ มีความรู้ในระดับมากที่สุด มีความรู้ 21 - 25 คะแนน และมากที่สุด 22 ข้อ เฉลี่ยมีความรู้ 17.73 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

การได้รับความรู้ในการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกรที่ผ่านมา ของเกษตรกร คือ ร้อยละ 82.8 ด้านแหล่งน้ำ รองลงมา ร้อยละ 82.2 ด้านพื้นที่ผลิต การเตรียมดิน ร้อยละ 90.2 ด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตร ร้อยละ 77.3 ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต ร้อยละ 79.8 ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 73.0 ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก ร้อยละ 77.9 ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ร้อยละ 76.1 ด้านการบันทึกข้อมูล ตามลำดับ

4. ความต้องการการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

4.1 ความต้องการด้านเนื้อหาการปลูกข้าวโพดหวาน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านเนื้อหาการปลูกข้าวโพดหวาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.09) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำการใช้น้ำ และการเลือกแหล่งน้ำ(ค่าเฉลี่ย = 3.94) ด้านการใช้วัตถุดิบทราย ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย = 3.43) เกษตรกร มีระดับความต้องการด้านเนื้อหาการปลูกข้าวโพดหวาน อยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวการใช้ปุ๋ย และการบำรุงดิน (ค่าเฉลี่ย =3.39) ด้านพื้นที่ผลิต และการเตรียมดิน (ค่าเฉลี่ย =3.30) ด้านด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย =2.75)ด้านบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย =2.74) และ ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย =2.62) และเกษตรกรมีมีระดับความต้องการด้านเนื้อหาการปลูกข้าวโพดหวาน อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ วิธีการปฏิบัติด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 2.59) ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4.2 ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวาน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.16) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 2.47) .การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย = 2.19) และการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 1.84) ตามลำดับ

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

5.1 ปัญหาในการปลูกข้าวโพดหวาน ในการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในด้านเนื้อหาการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ในภาพรวมมีปัญหาด้านเนื้อหาในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.62) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น คือ ปัญหาด้านบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย = 2.33) ปัญหาด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย = 2.12) ปัญหาในการปลูกข้าวโพดหวาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 1.54) ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.42) ปัญหาด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา (ค่าเฉลี่ย = 1.35) ปัญหาด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 1.28) ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดหวาน ในการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ในภาพรวมมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.22) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.43) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย = 3.04) อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.45) ข้อเสนอแนะด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 2.01) อยู่ในระดับน้อยที่สุด 4 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 1.79) ข้อเสนอแนะด้านบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 1.73) ข้อเสนอแนะด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา (ค่าเฉลี่ย = 1.72) ข้อเสนอแนะด้านการใช้วัตถุดิบทราย (ค่าเฉลี่ย 1.66) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.02 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อย จึงมีความจำเป็นต้องจ้างแรงงานเพิ่มโดยเฉพาะในช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสม ซึ่งกรมวิชาการเกษตร (2558, น. 23) กล่าวว่า ข้าวโพดหวานลูกผสม มีลักษณะเด่น คือ ให้ผลผลิตสูง คุณภาพการบริโภคดี ด้านทานต่อโรคที่สำคัญเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อม ได้แก่ พันธุ์ลูกผสมพันธุ์ชยันนาท 86-1 เกิดจากการผสมระหว่างสายพันธุ์แทเบอร์ 75 กับสายพันธุ์แทเบอร์ 50 ให้ ซึ่งทั้ง 2 พันธุ์ สามารถปรับตัวได้ดีกับสภาพแวดล้อม ปลูกได้ทั่วไปทั้งเขตน้ำฝน และในพื้นที่ชลประทาน ทั้งก่อนฤดู การทำนา และหลังฤดูการทำนา อายุเก็บเกี่ยวพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บเกี่ยว เมื่อข้าวโพดอายุ 75 – 80 วัน หรือ ประมาณ 2 – เดือนครึ่ง แล้วจะนำผลผลิตไปขายที่ลานรับซื้อผลผลิตในตลาด เพื่อนำส่งเข้าโรงงานซึ่งแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น นํ้านมข้าวโพด ข้าวโพดคั่ว ไอศกรีมข้าวโพด เนื่องจากขายผลผลิตได้ราคาสูงกว่าที่พ่อค้ามารับซื้อที่ไร่ และการนำไปขายที่จุดรวบรวมในท้องถิ่น ต้นทุนในการปลูกข้าวโพดหวาน พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนสูง เนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาเพิ่มขึ้น ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ค่าแรงงาน และได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เนื่องจากผลผลิตข้าวโพดหวานที่เกษตรกรผลิตได้ยังมีคุณภาพต่ำ มีต้นทุนการผลิตสูง ขายผลผลิตไม่ได้ราคา ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากเกษตรกรขาดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดหวานที่ถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอบรมถ่ายทอดความรู้การปลูกข้าวโพดหวานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการให้กับเกษตรกรได้นำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมของเกษตรกร เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และลดต้นทุน และควรส่งเสริมให้เกษตรกรรวมเป็นกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มแปลงใหญ่ กลุ่มศพก.กลุ่มแม่บ้านเพื่อต่อรองจากพ่อค้าคนกลาง การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า การลดต้นทุน มีรายได้เพิ่มขึ้นทำให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. สภาพการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร การเตรียมดิน พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรทั้งหมด ร้อยละ 92.6 ไถตะพริกหน้าด้วยพล 3 จำนวน 1 ครั้ง ลึก 20 - 30 เซนติเมตร ดังนั้น ควรส่งเสริมให้เกษตรกรนำดินไปวิเคราะห์คุณภาพก่อนปลูกพืช ลดรายจ่าย ผลผลิตคุ่มทุน เป็นการจัดการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จัดการใส่ปุ๋ยถูกสูตร ถูกอัตราส่วน ใส่ตามระยะเวลา หรือปลูกพืชอายุสั้นเป็นพืชหมุนเวียน เช่น ปลูกปอเทือง หรือพืชตระกูลถั่วให้เป็นปุ๋ยพืชสดสลับเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน ธัญวรรณ์แจ่มใส1 และอานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร2 (2561, น. 27) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกร ร้อยละ 98.8 ใช้เมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ปราศจากโรคและแมลง พบว่า เกษตรกรมีค่าเมล็ดพันธุ์ต่อไร่สูง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่อไร่สูงขึ้น ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาแหล่งพันธุ์ราคาถูก และแหล่งสินเชื่อราคาถูกโดยไม่ซื้อเมล็ดพันธุ์ผ่านบริษัท ที่มีราคาสูง การปลูก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูก ร้อยละ 96.3 ปลูกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเมตาแลกซิล ก่อนปลูก ควรขุดร่องเพื่อระบายน้ำ สำหรับพื้นที่บางส่วนของพื้นที่ปลูกพืชหลักในระยะ 1-3 ปีแรก เช่น สวนยางพารา สวนไม้โตเร็ว เป็นต้น สามารถปลูกข้าวโพดหวานแซมได้ กรมวิชาการเกษตร (2558, น.61) ศึกษาวิจัยและพัฒนาข้าวโพดฝักหวาน การดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่กำจัดวัชพืชราก่อนการใส่ปุ๋ย โดยการใช้สารกำจัดวัชพืชประเภทดูดซึม ได้แก่ กรัสม็อกไซโชน และไกลโฟเซต โดยเกษตรกรส่วนมาก ใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้อย เนื่องจากต้องใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ในปริมาณที่มาก และใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์ และการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การให้ความรู้เรื่องการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ขึ้นเองได้ ทั้งในระบบธรรมชาติด้าน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ให้ความเชื่อมั่นในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกร จะช่วยปรับปรุงดิน เพิ่มผลผลิต ลดรายจ่าย ลดการเสื่อมโทรมของดินได้ รวมถึงสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศที่ดีขึ้น การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีฉีดพ่นป้องกันกำจัด โดยใช้ตรงตามชนิด อัตรา ตามคำแนะนำ มีเกษตรกร ร้อยละ 19.9 สார்วจโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้เกษตรกรสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และใช้วิธีการถอนต้นที่เป็นโรค นำไปเผาทำลายนอกแปลง เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมี วิจิตร นามจิตร (2563, น. 34) การปรับปรุงคุณภาพและการทดสอบประสิทธิภาพของ ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดที่มีส่วนผสมของแร่โออาร์โดต์ ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวโพดหวาน การเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวหลังข้าวโพดหวานออกไหม 18 - 20 วัน ร้อยละ 98.2 ใช้มือหักสด บริเวณก้านฝักที่ติดลำต้น หรือ พบว่า ใหมข้าวโพดเปลี่ยนเป็นสีดำ หรือเมล็ดส่วนปลายของฝักเปลี่ยนเป็นสีเหลือง พบปัญหาคือ สำหรับการเก็บเกี่ยวด้วยแรงงานคน ใช้มือหักสด บริเวณที่ติดลำต้นมีปัญหาในด้านการขาดแคลนแรงงานและค่าจ้างแรงงานที่ค่อนข้างสูง ส่วนการเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวหวดข้าวโพดมีข้อจำกัดในเรื่องการขนย้ายเครื่องที่มีขนาดใหญ่ และการสึกหรอของช่วงล่างที่มีค่อนข้างสูง และเมล็ดที่เก็บเกี่ยวได้มีความชื้นค่อนข้างสูง วิทยาการหลังเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 97.5 หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บฝักข้าวโพดหวานในที่ร่ม และไม่ให้รับแสง ดังนั้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวข้าวโพดหวานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การบันทึกข้อมูลพบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 51.5 การบันทึกข้อมูลพบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 51.5 บันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานในขั้นตอนการผลิตทุกระยะในการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร และ ร้อยละ 47.2 มีการเก็บรักษาสังเกียจข้อมูลการผลิตอย่างน้อย 2 ปี แตกต่างกับ ธีรวัฒน์แจ่มใส1 และอานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร2 (2561, น. 27) การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศักยภาพการผลิตข้าวโพดหวาน อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การบันทึกข้อมูลจัดทำบัญชีการผลิตนั้น เกษตรกรควรมีการจัดทำบัญชีการผลิตเพื่อให้ทราบถึง ข้อมูลรายรับ รายจ่าย เงินคงเหลือหลังจากเก็บเกี่ยวและจำหน่ายผลผลิต เพราะในภาคการผลิตของ เกษตรกรแต่ละครัวเรือนไม่นิยมจัดทำบัญชีการผลิต อาศัยความเชี่ยวชาญ และการจดจำในรายจ่าย สิ่งเหล่านี้คือปัญหาหลักที่ทำให้เกษตรกรต้องซื้อปัจจัยการผลิตที่แพงขึ้น เพราะการขาดข้อมูลที่ นำมาวิเคราะห์ในการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับการตลาด หากเกษตรกรมีการจัดทำบัญชี ดังกล่าวจะช่วยให้เกษตรกรมีข้อมูลในการผลิต และทำให้สามารถตัดสินใจจะดำเนินการตัด ค่าใช้จ่าย และหรือลดต้นทุนการผลิตส่วนใดเพื่อให้เกิดผลกำไรที่มากขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องบันทึกข้อมูลและการตามสอบในการปลูกข้าวโพดหวาน ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องการตามสอบในการปลูกข้าวโพดหวานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3. ความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ระดับความรู้ในการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกรพบว่า ในภาพรวม เกษตรกร มีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 17.73) โดยเกษตรกร ร้อยละ 41.7 มีความรู้ในระดับปานกลาง มีความรู้ระหว่าง 19 - 22 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 25.2 มีความรู้ในระดับมาก มีความรู้ระหว่าง 23 -26 ข้อ ร้อยละ 21.5 มีความรู้ในระดับมากที่สุด มีความรู้ 27 ข้อ หรือมากกว่า ร้อยละ 10.4 มีความรู้ในระดับน้อย มีความรู้ ระหว่าง 15 -18 ข้อ และ ร้อยละ 1.2 มีความรู้ ในระดับน้อยที่สุด มีความรู้ 14 ข้อหรือ น้อยกว่า โดยเกษตรกรมีความรู้น้อยที่สุด 14 ข้อ และมากที่สุด 28 ข้อ เฉลี่ยมีความรู้ 17.73 ข้อ ซึ่งแตกต่างกับ รัตนพิรุณ กรณวงษ์ (2561, น. 46) การยอมรับการผลิตข้าวโพดหวานตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล พบว่า ความรู้ในการผลิตข้าวโพดหวานตามระบบ GAP ของเกษตรกร คำถามเกี่ยวกับความรู้ในการผลิตข้าวโพดหวานตามระบบ GAP ของเกษตรกร ทั้ง 8 ด้าน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ระดับสูง (ร้อยละ 50.76) รองลงมา มีความรู้ระดับกลาง (ร้อยละ 37.12) และเกษตรกรบางส่วนมีความรู้ระดับต่ำ (ร้อยละ 12.12) จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ด้านการผลิตข้าวโพดหวานตามระบบ GAP เป็นอย่างดี และเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของข้อคำถามแต่ละด้านพบว่า ด้านที่เกษตรกรตอบถูก มากที่สุดคือ ด้านพื้นที่ปลูก เกษตรกรตอบถูกถึงร้อยละ 80.30 แต่ด้านที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุดคือ ด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร เกษตรกรตอบถูกเพียงร้อยละ 55.11 ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องบันทึกข้อมูลและการตามสอบในการปลูกข้าวโพดหวาน ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.2 การได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวาน การได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ในภาพรวมเกษตรกร ได้รับความรู้ในระดับมาก ได้แก่ สุขลักษณะส่วนบุคคล วัตถุดิบทรายทางการเกษตร แหล่งน้ำ พื้นที่ผลิต การเตรียมดิน โดย เกษตรกรได้รับความรู้ที่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบันทึกข้อมูลการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด คือ สุขลักษณะส่วนบุคคล วัตถุดิบทรายทางการเกษตร ซึ่งแตกต่างกับ ธานีย์ ท่าโพธิ์ (2556, น.14) ศึกษาการยอมรับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในจังหวัดเลย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากแหล่ง ต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง อันดับแรก สื่อบุคคลได้รับจากผู้นำชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร ดังนั้นควรมีการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดในพื้นที่ที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการเป็นแหล่งข้อมูลในพื้นที่เพื่อเป็นตัวแทนหรือผู้ช่วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยการสนับสนุน ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรในการรับความรู้

4. ความต้องการการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร

4.1 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานด้านเนื้อหา เกษตรกรมีความต้องการด้านเนื้อหาการปลูกข้าวโพดหวาน ในภาพรวมระดับปานกลาง ทั้งนี้ ในด้านแหล่งน้ำ ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวการใช้ปุ๋ย และการบำรุงดิน ด้านพื้นที่ผลิต และการเตรียมดิน ในระดับน้อย ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง ด้านบันทึกข้อมูลด้านการพัฒนาผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสม และด้านวิธีการปฏิบัติด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งแตกต่างกับ รัตน์พิรุณ กรูณวงศ์ (2556, น. 84) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมและการผลิตพืชไร่ และพืชผักฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้การผลิตพืชไร่ระดับน้อย คือ การตลาด การรวมกลุ่ม และการจัดทำบัญชี/บันทึกข้อมูลการปลูก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของการจดบันทึกข้อมูล ดังนั้น ควรส่งเสริมบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ข้อมูลการขยายผลผลิต รวมถึงการปฏิบัติในทุกขั้นตอน ต้องมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจ และการป้องกันการกำจัดศัตรูพืช ต้องมีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อผลผลิตหรือแหล่งที่นำผลผลิตในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย

4.2 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานด้านวิธีการส่งเสริม ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อยรูปแบบ เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน ติดต่อกทางโทรศัพท์ การเยี่ยมไร่นา ผ่านการประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม การสาธิต และ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การส่งเสริมแบบมวลชน บ้านของเกษตรกร ผ่านทางโทรศัพท์ ยูทูป เว็บไซต์ วิทยุ ผ่านทางไลน์ และ เฟซบุ๊ก และเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์เผยแพร่ในระดับปานกลาง รูปแบบการติดต่อผ่าน อาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่ น้อยที่สุดรูปแบบการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เช่น งานเทศกาลรื่นเริงต่างๆงานพิธีกรรมทางศาสนา และ การติดต่อการทางจดหมายส่วนตัว ผ่านทาง การจัดนิทรรศการ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ ในระดับมากมีเพียง รูปแบบการติดต่อผ่านผู้นำชุมชนโดยมีค่าเฉลี่ย 4.26 ซึ่งแตกต่างกับ ภิมย์ โสฬส (2557, น 92) ศึกษา การผลิตถั่วเหลืองและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตถั่วเหลืองในภาพรวมระดับปานกลาง ทั้งนี้ เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช และการดูแลรักษามากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัดที่ถูกต้อง การให้น้ำ และการใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมต่อช่วงการเจริญเติบโตของพืช โดยความรู้ที่เกษตรกรมีความต้องการในระดับน้อย ได้แก่ การเตรียมดิน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ต้องทำการไถเตรียมดินก่อนปลูกพืชทุกครั้ง จึงมีความรู้ในเรื่องการเตรียมดินมาก และมีความต้องการความรู้ในระดับน้อยในเรื่องการบันทึกข้อมูล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

จากการติดตามผลการส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลายแทนนาปรังและการส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อยของเกษตรกรใน อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ของสำนักงานเกษตรอำเภอสวรรคโลกนั้นพบว่า เกษตรกรให้ความร่วมมือและมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการในระดับที่ดีซึ่งส่วนใหญ่พืชที่เลือกปลูกนั้นเป็นข้าวโพดหวาน นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาภัยแล้งแล้วยังทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกร ในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีระดับของความเห็น อยู่ในระดับมากในเรื่องเจ้าหน้าที่ควรประสานหน่วยงานต่างๆในการจัดหาแหล่งน้ำ ให้เพียงพอต่อการผลิต ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) ด้านแหล่งน้ำมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องแหล่งน้ำ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรประสานหน่วยงานต่างๆ และเกษตรกรในการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อการผลิต ในลักษณะบูรณาการ และควรจัดหาแหล่งตรวจวัดคุณภาพน้ำในพื้นที่ เพื่อความสะดวกมากยิ่งขึ้น

1.2 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ

1) สำนักงานเกษตรจังหวัดเร่งรณรงค์สร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาปรับเปลี่ยนการปลูกพืชใช้น้ำน้อย เช่นข้าวโพดหวาน และพืชชนิดอื่น จึงสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกพืชใช้น้ำน้อย หรือเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของรัฐ เช่น โครงการส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลาย (หลังนา) ปี 2564 เป็นต้น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกข้าวรอบที่ 2

2) สำนักงานเกษตรอำเภอเร่งดำเนินการสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทุกด้าน ขับเคลื่อนมาตรการและลงพื้นที่ให้คำแนะนำการดูแลพืชใช้น้ำน้อยอย่างถูกวิธี ประสานและช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดหาช่องทางการตลาดให้กับผลผลิตพืชฤดูแล้ง สร้างการรับรู้เพื่อให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาแก่เกษตรกรให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการพัฒนาด้านการปลูกข้าวโพดหวานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีการอบรมให้ความรู้พัฒนาด้านองค์ความรู้ต่างๆ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด การสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต การสนับสนุนเงินทุน รวมถึงการเข้าถึงนโยบายการประกันราคาข้าวโพดหวานของทางภาครัฐ ต้องมีการบูรณาการงานของหน่วยงานต่าง ๆ แบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อเป็นการแก้ปัญหา สนับสนุน และส่งเสริมให้แก่เกษตรกรปลูกข้าวโพดหวานเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรในการผลิตตามหลักการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับข้าวโพดหวาน เพื่อทำให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวานประสบความสำเร็จ

3) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตข้าวโพดหวาน เพื่อใช้เป็นแนวทางให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตปลูกข้าวโพดหวานต่อไร่สูง จึงควรหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร และการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด

เอกสารอ้างอิง

กิตติภาพ วายุภาพ (2558, น. 64) การทดสอบเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดหวานในแต่ละสภาพพื้นที่แบบเกษตรกรรมมีส่วนร่วมในจังหวัดปทุมธานี

กอบชัย วรพิมพ์ษ์ (2561, น. 5) การยอมรับการผลิตข้าวโพดหวานตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ของเกษตรกรอำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล

กรมวิชาการเกษตร (2558, น. 65) โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดหวาน

เขาวนาถ พุทธิเทพ (2558, น. 54) (2560, น. 40) ความต้องการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดหวานในจังหวัดนครราชสีมา

เขาวนาถ พุทธิเทพ (2555, น.24) ศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

เขาวนาถ พุทธิเทพ (2558, น. 55) ศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดหวาน

ธัญวรรณ์ แจ่มใส1 และอานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร (2562, น. 24) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศักยภาพการผลิตข้าวโพดหวานอำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

ภิรมย์ โสฬส (2557, น. 92) ศึกษา การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

วิจิตร นามจิตร (2563, น. 34) การปรับปรุงคุณภาพและการทดสอบประสิทธิภาพของ ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดที่มีส่วนผสมของแร่ลิโอนาร์ไคต์ ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวโพดหวาน ในพื้นที่ภาคเหนือ

รานีย์ ท่าโพธิ์ (2556, น.14) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในจังหวัดเลย

รัตนพิรุณ กรณวงษ์ (2561, น. 46) การยอมรับการผลิตข้าวโพดหวานตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ของเกษตรกรอำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล

วิริยา แสนจันทอง (2560).อัตราปุ๋ยที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวโพดหวาน ในพื้นที่ภาคเหนือ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พันธรัฐ สิทธิปฐุ (2555, น. 91) ศึกษาความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร 2564

สิริวิญญ์ ประทุมชัย 1 เยาวรัตน์ ศรีวรานันท์ 2 (2560, น. 35) ศึกษาการจัดการการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดหวานและข้าวโพดข้าวเหนียวสีม่วงตำบลทุ่งโป่ง อำเภออุบลรัตน์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สิริวิชัย ประทุมชัย (2561, น. 10) การจัดการการผลิตข้าวโพดหวานและข้าวโพดข้าวเหนียวสีม่วง ตำบลทุ่งโป่งอำเภอบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

ศิริพร หม้อทิพย์ และคณะ (2560, น. 36) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานหลังนาของเกษตรกรในอำเภอสรรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

อานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร (2562, น. 24) การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศักยภาพการผลิตข้าวโพดหวาน อำเภอสรรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

อัจริย์ บุญยะวันตั้ง (2561, น. 3) ศึกษาการยอมรับการผลิตข้าวโพดหวานตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร อำเภอน้ำพอง จังหวัดอุดรธานี

